

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Asia: Lausunto mietinnöstä käräjäoikeuden lautamieskokoontamista koskevien säännösten uudistamiseksi

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö OM 5/31/2013

Pyydettyinä lausuntona Tuomariliitto esittää kunnioittavasti seuraavaa:

Mietinnön lähtökohdat

Työryhmän lähtökohtana on ollut valmistella Oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa vuosille 2013 – 2025 ehdotettua muutosta, jonka tarkoituksena on vähentää lautamiesten määrää käräjäoikeuden kokoonpanoissa. Kuten muidenkin mainitun uudistamisohjelman kehittämisehdotusten, tavoitteena on käräjäoikeuksien toiminnan tehostaminen, jotta oikeusturvaa voitaisiin tuottaa nykyistä vähemmällä kokonaiskustannuksilla.

Ehdotuksen lähtökohtien ja tavoitteiden osalta Tuomariliitto viittaa oikeudenhoidon uudistamisohjelmasta 28.6.2013 antamaansa lausuntoon. Lausunnossa peräänkuulutettu kokonaisvaltainen oikeus- ja yhteiskuntapoliittinen keskustelu siitä, minkälaista oikeusturvan tasoa tuomioistuimilta odotetaan resurssien vähenyessä, on yhä käymättä. Sen vuoksi kannanotto uudistamisohjelman yksittäisiin ehdotuksiin on edelleen vaikeaa.

Tuomariliitto on asettanut yhdeksi oikeudenhoidon pääkehittämistavoitteeksi painopisteen siirtämisen alempiin oikeusasteisiin. Siihen liittyen lautamiesten vähentämistä pidetään kannatettavana lyhyen aikavälin toimenpiteenä. Oikeusturvan parantaminen käräjäoikeuksissa edellyttää panostamista lainkäyttöhenkilöstöön, ja useamman ammattituomarin kokoonpanojen käyttöä tulee lisätä. Laajoissa ja monimutkaisissa sekä oikeudellisesti tai näytöllisesti vaikeissa asioissa lautamiesjärjestelmästä ei välttämättä ole ollut hyötyä oikeusturvan toteuttamisessa, koska lautamiehet eivät ole osallistumalla ensin yksinkertaisempien asioiden käsittelyyn päässeet perehtymään lainkäyttötoimintaan. Pitemmällä aikavälillä lautamiesjärjestelmästä on tästäkin syystä luovuttava kokonaan.

Lautamiesten vähentämisestä kertyvät säästöt on kohdennettava käräjäoikeuksiin, jotta niillä on tosiasiallinen mahdollisuus käyttää useamman ammattituomarin kokoonpanoja. Nyt ehdotetuilla muutoksilla tavoitellaan 700 000 euron säästöä vuodessa. Tällä summalla voidaan palkata yhdeksän uutta käräjätuomaria (T 11). Säästöillä ei saa heikentää oikeusturvaa, vaan se on käytettävä oikeusturvan laadun parantamiseen käräjäoikeuksissa, jolloin muutoksenhakuoikeutta voidaan helpommin rajoittaa.

Ehdotetut pykälämuutokset

OK :n 2 luvun 1-2 §

Tuomariliitto kannattaa lautamieskokoontamista keventämiseksi ehdotettuja muutoksia.

OK : 2 luvun 3 a §

Tuomariliitto kannattaa käräjäoikeuden päätösvaltaisuuden turvaamiseksi ehdotettua muutosta.

Tuomariliitto ehdottaa, että tässä yhteydessä muutetaan myös *OK:n 2 luvun 6 §:n 1 momenttia* laajentamalla yhden tuomarin kokoonpanon päätösvaltaa käsittämään RL:n 16 luvun 7 §:ssä säädetty rekisterimerkintärikos ja RL:n 31 luvun 1 §:ssä säädetty ryöstö. Kysymyksessä olevat rikokset ovat rinnastettavissa laissa jo nyt mainittuihin rikoksiin eikä perusteita lautamieskokoonpanon käytölle niiden osalta ole. Erityisesti rekisterimerkintärikosta koskevassa oikeudenkäynnissä riitaiset seikat koskevat useimmiten oikeudellisia kysymyksiä.

Käräjäoikeuslain 6 §:n 2 momentti

Tuomariliitolla ei ole lausuttavaa lautamiehen valintakelpoisuuden ikärajaista ehdotetusta muutoksesta.

Lausunnon on valmistellut kärjätuomari Petra Spring-Reiman.

Kouvolassa 8.1.2014

Aki Rasilainen
Tuomariliiton puheenjohtaja